

Formularz pracochłonności i umiejętności do zajęć

Ekonometria 1

Prowadzący przedmiot: **dr Jerzy Mycielski**

Czy do przystąpienia do przedmiotu potrzebne są jakieś poza podstawowe umiejętności (np. matematyczne lub ekonomiczne)?

TAK

Jeśli zaznaczono TAK to prosimy wymienić niezbędne umiejętności i zakres wiedzy:

Analiza i algebra: mnożenie macierzy, odwracanie macierzy, ślad macierzy i jego własności, liczenie pochodnych względem wektora parametrów, maksymalizacja funkcji wielu zmiennych – warunki konieczne

Rachunek p-stwa:

Wartość oczekiwana i jej własności, wariancja i jej własności,

Pojęcie wektora losowego, pojęcie macierzy wariancji-kowariancji, własności rozkładu normalnego.

Statystyka:

Pojęcie estymatora, pojęcia nieobciążoności, zgodności oraz asymptotycznego rozkładu estymatora. Testowanie hipotez: hipoteza zerowa i alternatywna, poziom istotności, błąd I i II rodzaju, p-value. Pojęcie funkcji wiarygodności, własności MNW (dla skalarów), test ilorazu wiarygodności (LR)

Co stanowi wartość dodaną wiedzy w kursie?

Problematyka estymacji w Klasycznym Modelu Regresji Liniowej za pomocą Metody Najmniejszych Kwadratów. Pierwsza część kursu (6 wykładów) poświęcona zostanie na przedstawienie modelu, jego założeń i sposobu estymacji oraz interpretacji. W drugiej części (9 wykładów) studenci zostaną zapoznani ze sposobami testowania hipotez, diagnostyki modelu i konsekwencjami braku spełnienia poszczególnych założeń.

Jaka jest wartość dodana umiejętności absolwenta kursu?

Po pierwszym semestrze student powinien potrafić prawidłowo przebadать związki między zmiennymi w próbie przekrojowej oraz zinterpretować wyniki prostego badania ekonometrycznego. Student powinien posiadać umiejętność obsługi programu STATA w podstawowym zakresie (model MNK).

W jaki sposób wiedza zdobyta na kursie, może być wykorzystana w przyszłości, w praktyce?

Tworzenie i interpretowanie modeli ekonometrycznych metodą MNK. Wykorzystywanie narzędzi ekonometrycznych w analizie ekonomicznej.

Jaki jest zakres wiedzy wymagany do zaliczenia przedmiotu?

Wymagana jest znajomość pojęć i ich wyjaśnienie:

- Przedmiot ekonometrii.
- Typy danych statystycznych.
- Związek przyczynowo – skutkowy.
- Pojęcie modelu ekonometrycznego.

Metoda Najmniejszych Kwadratów (MNK) [2-4]

- MNK jako sposób do pasowania prostej do obserwacji.
- MNK dla modelu z jedną zmienną objaśniającą, wyprowadzenie estymatora.
- MNK dla modelu z wieloma zmiennymi objaśniającymi, zapis macierzowy, wyprowadzenie estymatora.
- Własności hiperpłaszczyzny regresji, geometria MNK, dekompozycja sumy kwadratów reszt, miary dopasowania i ich własności.

Klasyczny Model Regresji Liniowej (KMRL) [5-6]

- Założenia Klasycznego Modelu Regresji Liniowej (KMRL).
- Statystyczne własności estymatora MNK w KMRL.
- Efektywność estymatora MNK w KMRL: twierdzenie Gaussa-Markowa z dowodem
- Estymator dla macierzy wariancji-kowariancji.
- Estymator liniowej funkcji parametrów i jego wariancja.

Problemy z e zbiorem danych [7]

- Obserwacje nietypowe, wpływowe oraz outliery – wykrywanie i postępowanie
- Współliniowość

Zmienne jakościowe [8]

- Zmienne zerojedynkowe,
- Zmienne o wielu kategoriach, zmienne o kategoriach uporządkowanych
- Interakcje między zmiennymi jakościowymi
- Efekty progowe

Wnioskowanie statystyczne w KMRL [9-10]

- Rozkłady estymatorów MNK w KMRL.
- Testowanie liniowych hipotez prostych i z złożonych: testy t i F .
- Zmiennych pominięte (zmienne interweniujące): przykład empiryczny
- Zmienne nieistotne

Testy diagnostyczne [11-12]

- Rola testów diagnostycznych w analizie modelu. Testowane założenia KMRL:
o normalność rozkładu (test Jarque-Berra)
o postać funkcyjna (test RESET), dobór formy funkcyjnej
o stabilność parametrów: testy Chowa
o homoskedastyczność Breusch-Pagan, White
o autokorelacja: Durbina-Watsona, Breuscha-Godfrey

MNK dla dużej próby [13]

- Asymptotyczne własności MNK i równoczesność

Heteroskedastyczność [14]

- Przyczyny występowania heteroskedastyczności
- Konsekwencje heteroskedastyczności
- Uogólniona Metoda Najmniejszych Kwadratów (UMNK)
- Przekształcenie modelu UMNK do MNK
- Stosowalne UMNK (Ważona MNK)
- Odporne na heteroskedastyczność estymatory macierzy wariancji-kowariancji.

Wymiar czasowy próby [15]

- Wymiar czasowy danych
- Przyczyny i konsekwencje występowania autokorelacji
- Odporne na autokorelacje estymatory macierzy wariancji-kowariancji.
- SUMNK przy występowaniu autokorelacji
- Prognozowanie w MNK: wariancja prognozy i błędu prognoz.

Jaki jest minimalny zakres umiejętności wymagany do zaliczenia przedmiotu?

Posługiwanie się programem STATA.

Umiejętność tworzenia i interpretowania modeli.

Umiejętność stosowania MNK dla modeli z jedną i wieloma zmiennymi

Wnioskowanie statystyczne w KMRL

Rozwiązywanie problemów w MNK

Umiejętność obsługi danych binarnych

Prognozowanie w MNK: wariancja prognozy i błędu prognoz

Stosowanie testów diagnostycznych i interpretacja ich wyników

Testowanie liniowych hipotez prostych i złożonych

Przekształcenie modelu UMNK do MNK

Jaka jest forma zaliczenia? Proszę opisać dokładnie sposób prowadzenia egzaminu i załączyć przykładowe pytania i testy.

Pisemny nieobowiązkowy egzamin połówkowy na koniec 1 semestru (wykłady 1-15). Z racji na obszerność materiału podejście do niego jest bardzo zalecane. Ocena niedostateczna z egzaminu połówkowego nie ma wpływu na ocenę końcową. Pisemny egzamin końcowy na koniec roku. Egzamin końcowy składa się z dwóch części: semestr I (wykłady 1-15) i semestr II (wykłady 16-30). Osoby, które zaliczyły egzamin połówkowy mogą podejść jedynie do drugiej części egzaminu. W razie powtórnego podejścia do pierwszej części wpisywana jest ocena uzyskana w drugim podejściu. W sesji poprawkowej we wrześniu student ma obowiązek zaliczyć jedynie tę część egzaminu, której nie zaliczył wcześniej. W przypadku braku zaliczenia w sesjach egzaminacyjnych jednego lub obu semestrów w trakcie jednego roku akademickiego osoba musi powtórnie zaliczyć cały przedmiot w kolejnym roku akademickim. Ocena końcowa wystawiana jest jako średnia arytmetyczna z oceny z egzaminu z 1 części materiału, drugiej części materiału i średniej ocen z ćwiczeń z obu semestrów.. W każdym z semestrów odbędzie się konkurs na najlepszy model. Zwycięzcy konkursu zostaną zwolnieni z części egzaminu dotyczącej odpowiedniego semestru z oceną bardzo dobrą, pod warunkiem *e z ćwiczeń uzyskały ocenę dobrą lub wyższą.

Forma egzaminu

Egzamin połówkowy trwa 90 min, składa się z 4 pytań teoretycznych, oraz 3 zadań. Zadania będą miały zbliżoną formę do zadań zbioru dr Jerzego Mycielskiego. Zakres materiału pytań teoretycznych ogranicza treść wykładu. Przykładowe pytania znajdują się na końcu każdego podrozdziałów w Skrypcie do Ekonometrii. Egzamin końcowy składa się z dwóch części po 90 min, forma każdej z części jest identyczna do formy egzaminu połówkowego. Forma egzaminu poprawkowego we wrześniu jest identyczna do formy egzaminu końcowego. Do zaliczenia egzaminu konieczne jest zdobycie co najmniej 40% punktów z zadań i 50% z pytań teoretycznych w każdej części egzaminu. Osoby przeprowadzające egzamin zastrzegają sobie prawo do obniżenia wymagań egzaminacyjnych.

Czy i jakie zadania całosemestralne, student wykonuje samodzielnie lub w grupach? Czy przez semestr pracuje nad modelem, referatem, lub pracą podsumowującą cały przedmiot, w którym stosowana jest wartość dodana?

Modele zbudowane w trakcie ćwiczeń będą jednym z podstawowych kryteriów oceny z ćwiczeń. Modele są budowane przez co najwyżej 2 osobowe grupy studenckie. W grupach kierunku Informatyka i Ekonometria w pierwszym semestrze studenci wykonują model samodzielnie.

Jak często sprawdzana jest praca własna i jej postęp (praca całosemestralna i bieżąca)?

Postęp prac nad modelem jest sprawdzany parokrotnie podczas semestru, przez prezentacje i przedstawianie wyników prowadzącemu ćwiczenia. Model tworzony jest pod kierunkiem prowadzącego ćwiczenia. Praca bieżąca sprawdzana jest poprzez kartkówki z wykładu rozpoczynające każde ćwiczenia.

Jakie są możliwości rozwoju dla studentów wybitnych?

Możliwość tworzenia wyjątkowo skomplikowanych modeli. Dostęp do szerokiej literatury, wielu technik wykraczających poza program zajęć. Wyjątkowo zdolni studenci mogą uczestniczyć w warsztatach młodego ekonometryka i brać udział w badaniach.

Dlaczego ten przedmiot jest dla studenta ważny?

Pozwoli mu samodzielnie tworzyć modele, modelować zjawiska ekonomiczne i mieć narzędzia do badań nad zjawiskami. Student będzie także swobodnie poruszał się po literaturze obejmującej zjawiska ekonometryczne.

Jakie umiejętności lub cechy osobowości predestynują do nauki przedmiotu?

Zdolności analityczne, matematyczne, logiczne i krytyczne myślenie, dokładność, biegłość komputerowa.